

Mémorandum van de Hoge Raad voor Vrijwilligers

Algemene inleiding

Het vrijwilligerswerk in België doet het goed. Meer dan 1,6 miljoen vrijwilligers, dit cijfer correspondeert met de populaties van de provincies Limburg, Namen en Waals-Brabant tezamen, zetten zich dagelijks in om armoede te bestrijden, nieuwkomers te helpen in hun integratieproces, in educatieactiviteiten, milieubehoud, preventieprojecten, mobiliteit, in sport en culturele activiteiten, om met jongeren of ouderen of personen met een handicap te werken,...

Tienduizenden verenigingen, vzw's, lokale (of andere overheden) en feitelijke verenigingen, zijn en blijven actief dankzij de inzet van al die vrijwilligers. De vrijwilligers voeren praktische taken uit, maar nemen –via bestuurstaken- ook verantwoordelijkheid op. Nieuwe initiatieven ontstaan vaak dankzij pionierswerk van een groep vrijwilligers. Het spreekt voor zich dat heel wat organisaties, verenigingen en initiatieven zonder die belangeloze inzet van al die vrijwilligers zouden ophouden te bestaan, of hun activiteiten op een laag pitje zouden moeten laten draaien.

Zonder al dat vrijwilligerswerk zou de samenleving absoluut versralen: vrijwilligerswerk consolideert het sociaal kapitaal van onze samenleving: het leidt tot sociale cohesie, warmte en samenwerking.. Essentieel hierbij is dat het vrijwilligerswerk een ontmoetingsplaats is die leidt tot sociale contacten, tot participatie van mensen ongeacht hun achtergrond op niveau van hun opleiding, gender, sociale positie, etnische en/of religieuze achtergrond.

Ook voor vrijwilligers zelf doet vrijwilligerswerk deugd: het biedt mensen ontplooiingskansen, persoonlijke ontwikkelingskansen en een betere (mentale en fysieke) gezondheid.

Moeten we het belang voor het goed functioneren van de democratie nog onderlijnen? Zelfs het 'economisch' belang van het vrijwilligerswerk is niet min. Statistische gegevens tonen aan dat vrijwilligerswerk ongeveer 5 % bijdraagt tot het BNP.

Het vrijwilligerswerk en de ondersteuning ervan, is echter niet kostenvrij. De Hoge Raad voor Vrijwilligers dient over de nodige middelen te beschikken om zijn taken op een degelijke manier te kunnen uitvoeren, om het werkveld te kunnen informeren over zijn werkzaamheden en om trends in het vrijwilligerswerk op te kunnen volgen.

Bovendien verwacht de Hoge Raad voor Vrijwilligers in het kader van het Europees Jaar Vrijwilligerswerk 2011 meer dan een eenvoudig signaal vanuit de Federale overheid.

Hoge Raad voor Vrijwilligers

Naar aanleiding van het IJV 2001 is in de schoot van de Belgische regering heel duidelijk geopteerd voor de creatie en de installatie van een adviesorgaan voor het vrijwilligerswerk. Dit leidde in 2002 tot de oprichting van de Hoge Raad voor Vrijwilligers die een aantal taken en opdrachten toegewezen kreeg, zoals de openbare overheden te informeren over het belang, de zinvolheid en de behoeften van de vrijwilligers. Dat hieraan een expliciete adviesbevoegdheid is gekoppeld, is duidelijk.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers start binnenkort zijn derde mandaatperiode. De Hoge Raad voor Vrijwilligers zal in die mandaatperiode een gedegen en grondige evaluatie doorvoeren van zijn werking en het effect van zijn adviezen.

Erkenning voor het werk van de Hoge Raad voor Vrijwilligers

De Hoge Raad voor Vrijwilligers is samengesteld uit vertegenwoordigers van het werkveld en telt evenveel Franstalige als Nederlandstalige leden, en een effectief lid van de Duitstalige gemeenschap. Tijdens de eerste mandaatperiode van de Hoge Raad voor Vrijwilligers bleek dat de structuur kan werken, **op voorwaarde dat:**

- de federale regering en de bevoegde ministers de kracht, het dynamisme en de deskundigheid van het maatschappelijk middenveld en van de vrijwilligers die door de HRV worden vertegenwoordigd en verdedigd, **erkennen**.
- Die erkenning houdt een **formeel engagement** in om :
 - de Hoge Raad voor Vrijwilligers te **raadplegen** betreffende elke maatregel, beslissing die een weerslag heeft op het vrijwilligerswerk.
 - geen ingrepen uit te voeren op de bestaande vrijwilligerswet zonder voorafgaandelijk **advies** van de Hoge Raad voor Vrijwilligers.
 - elk advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers ernstig te onderzoeken en hierop **formeel te reageren**. Indien het advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers niet gevolgd wordt, dient dit te worden gemotiveerd.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers is een onmisbaar adviesorgaan dat geconsulteerd moet worden voor elke beleidsmaatregel (ongeacht in welk beleidsdomein) die betrekking of effect heeft op het vrijwilligerswerk..

- Daarom is de HRV zeer verbaasd over de informatie die hierover de ronde doet (en dit zonder enige vraag, evaluatie of advies van de Hoge Raad voor Vrijwilligers) en waaruit blijkt dat de middelen van de Nationale Loterij (collectieve verzekering) zouden geschrapt worden in 2010. De Raad vraagt zo spoedig mogelijk een bevestiging van het systeem.
- De Hoge Raad voor Vrijwilligers stelt dat eventuele wijzigingen aan de vrijwilligerswet een procedure van advies en overleg dienen te volgen. Ingrepen uitvoeren via programmawetten, is hierbij niet de juiste methode.

De proactieve werking van de Hoge Raad voor Vrijwilligers ondersteunen

De Hoge Raad voor Vrijwilligers sluit haar tweede mandaatperiode af en wil alle opdrachten die haar zijn toegewezen, overeenkomstig artikel 3 van het koninklijk besluit van 2 oktober 2002 tot oprichting van de Hoge Raad voor Vrijwilligers (BS van 4 oktober 2002), efficiënt vervullen, namelijk:

1. het verzamelen, systematiseren en analyseren van informatie met betrekking tot vrijwilligers en vrijwilligerswerk;
2. het onderzoeken van de specifieke problemen waarmee vrijwilligers en het vrijwilligerswerk kunnen geconfronteerd worden;
3. op eigen initiatief of op verzoek van de bevoegde Ministers adviezen geven of voorstellen doen met betrekking tot vrijwilligers en vrijwilligerswerk.
4. contacten onderhouden met organisaties, instellingen en overheden die, gezien hun doel, werking of bevoegdheden, te maken hebben met vrijwilligers en vrijwilligerswerk.

Om deze opdrachten op een degelijke manier te vervullen, ontbreekt het de Hoge Raad voor Vrijwilligers op dit ogenblik aan de nodige **middelen**. Het toegewezen werkingsbudget (voor 2008, en voor 2009 ongewijzigd: 14.000 euro) is ontoereikend.

We vragen een substantiële verhoging van het budget, opdat alle werkzaamheden van de Hoge Raad voor Vrijwilligers op een behoorlijke manier kunnen uitgevoerd worden, en we de deskundigen, die in de Hoge Raad voor Vrijwilligers zijn opgenomen, ook effectieve opdrachten kunnen toewijzen.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers dringt er bovendien op aan dat ook de parlementsleden die wetsvoorstellen willen indienen die een weerslag hebben op het vrijwilligerswerk, deze voor advies aan de Hoge Raad voor Vrijwilligers laten passeren.

Bovendien wensen wij niet te worden gebruikt zoals het geval was tijdens de laatste legislatuur: een eerste positief advies mag niet dienen om de aan een tekst aangebrachte amendementen te rechtvaardigen, zeker niet wanneer de HRV herhaaldelijk haar totaal ongenoegen wat betreft de amendementen kenbaar heeft gemaakt, zonder zelfs een ontvangstbericht van de voornaamste ontvanger.

Een degelijk budget om de adviesfunctie naar behoren te kunnen vervullen

Zoals eerder aangehaald, is het huidige werkingsbudget vooral aan te wenden voor de algemene vergaderingen van de Hoge Raad voor Vrijwilligers. Er zijn echter een aantal werkgroepen geïnstalleerd die de Hoge Raad voor Vrijwilligers toelaten specifieke aspecten van het vrijwilligerswerk of elementen uit de vrijwilligerswet op ruime basis te onderzoeken, onder de loep te nemen en op basis van gegevensverzameling te komen tot een ontwerpstandpunt dat plenair besproken wordt.

In 2009 waren een werkgroep 'formaliteiten' en een werkgroep "verzekeringen" actief. Beide werkgroepen functioneren dankzij de goodwill van verschillende leden van de Hoge Raad voor Vrijwilligers.

Vanzelfsprekend zijn er nog andere werkgroepen (zoals rond de vreemdelingen en vrijwilligerswerk, interpretatie van de wet,...) gepland.

De HRV vraagt een uitbreiding van slagkracht, via een:

- **uitbreiding van de financiële middelen(18.000 euro voor de reguliere werking, 50.000 euro te besteden voor de werkzaamheden van de werkgroepen en/of studieopdrachten).**
- **een formele toezegging dat minstens in elke mandaatperiode van de HRV een studieopdracht kan worden uitgevoerd via de bevoegde overheidsdienst, met opvolging door de Hoge Raad voor Vrijwilligers.**
- **middelen opdat de HRV ook beroep kan doen op de deskundigheid van de aangestelde en/of onafhankelijke deskundigen.**
- **uitbreiding van de mogelijkheden van de website, mogelijk de creatie van een eigen website.**
- **middelen om actief te participeren aan initiatieven die genomen worden in het kader van het EYV2011.**

Is het normaal dat men in 2010 zich nog tevreden moet stellen met benaderingen wat betreft de actieve vrijwilligers in België? Wij betreuren het gebrek aan elk statistisch hulpmiddel, een gebrek die de realiteit verbergt van de werking van verschillende federaties: hoe zijn de 1.400.000 tot 1.600.000 vrijwilligers onderverdeeld? Wat is hun meerwaarde in verschillende sectoren? Van welke maatregelen moeten zij kunnen genieten?

De Hoge Raad voor Vrijwilligers, een hefboom waarvan gebruik moet worden gemaakt

De HRV wijst op de dringende noodzaak van **informatie** en **evaluatie** over de uitvoering van het wettelijk kader en meer precies over de draagwijdte van specifieke problemen zoals verzekeringen, mensen met bepaalde statuten,... De Hoge Raad voor Vrijwilligers is bereid daaraan te werken en omstandige adviezen (studies) over deze onderwerpen te verstrekken en verwacht van de overheid dat ze de resultaten van deze evaluatie ook snel zal evalueren en verspreiden.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers vraagt aan de bevoegde ministers om officiële informatie te verstrekken over de vrijwilligerswet via de provincies en de lokale besturen, na raadpleging en in samenwerking met de organisaties die deel uitmaken van de Hoge Raad voor Vrijwilligers.

We stellen bovendien vast dat, ondanks het feit dat de vrijwilligerswet op federaal niveau is ontwikkeld, deze wet ook heel wat repercussies heeft op de gemeenschappen en de gewesten. Zowel op het vlak van bevoegdheden als op het vlak van het afstemmen van de verschillende regelgevingen die een weerslag hebben op het vrijwilligerswerk, is onderlinge afstemming en communicatie nodig.

De Hoge Raad voor Vrijwilligers vraagt daarom een geregeld overleg tussen de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten. De Hoge Raad voor Vrijwilligers moet minstens op de hoogte worden gehouden van de initiatieven en ontwikkelingen terzake, waarover hij ook advies kan verstrekken.

